

גם הרדיקלים יקבלו תפקידים - ממשל ביידן מתחיל להרכיב כוורת מאת פרופ' איתן גלבו

מבט מבס"א מס' 1,814, 12 בנובמבר 2020

תקציר: עד 20 בינואר יעבוד צוותו של הנשיא הדמוקרטי הנבחר כדי להבטיח העברת שלטון חלקה. כדי לשמור על אחדות המפלגה, ביידן יצטרך לתת תפקידים לנציגי האגף של וורן וסנדרס, אך הסנאט הרפובליקני ימנע צעדים אנטי-ישראליים.

החוקה האמריקנית קובעת פסק זמן של כחודשיים וחצי בין יום הבחירות, יום שלישי הראשון בנובמבר, לבין היום שבו נשיא חדש מושבע ונכנס לתפקידו - 20 בינואר. פסק הזמן הזה נועד להעברה מסודרת של השלטון בין הממשל היוצא לבין הממשל החדש. צוות בראשותו של טד קאופמן, מקורבו של ג'ו ביידן ואיש אמונו ומי שהחליף אותו תקופה קצרה בסנאט לאחר שנבחר לסגנו של ברק אובמה, עובד כבר כמה חודשים על בניית ממשלו.

הצוות בוחן מיניסטריונים, סוכנויות ממשלתיות ומשרדים ותוכניות לרפורמות ולחקיקה. הוא קובע סדרי עדיפויות למאה הימים הראשונים, וממייך ומסנן מועמדים לאיש תפקידי מפתח. עיקר הבדיקה היא לגלות מראש לא רק התאמה לכל תפקיד, אלא "שלדים בארון" שעלולים להביך את הנשיא.

הצוות מנסה לגייס אישים שהוא מעוניין בהם. אלפים מציעים את מועמדותם, בעיקר לתפקידים מתחת לשרים, שולחים קורות חיים ומשתמשים במקורבים וביחסי ציבור כדי לקדם את עצמם. בין ממשל לממשל הם עובדים במכוני מחקר נוטים לדמוקרטיים בושינגטון, כותבים ספרים, מאמרים וניירות עמדה, שומרים על קשר עם חברי קונגרס ומחכים לניצחון מפלגתם ולחזרה לעבודה בממשל.

המועמדים לתפקידי המפתח בתחומי הפנים, החוץ והביטחון באים מכמה מגזרים: חברי קונגרס, אישים שכיהנו בממשל אובמה, יריבים שהשתתפו בפריימריז, מנהיגים מוכשרים בממשלים מקומיים שמיועדים להגיע לרמה הארצית ואישים בולטים בתחומים פרטיים או ציבוריים שאינם פוליטיים.

סנאטורים דמוקרטים כמו ברני סנדרס, אליזבת וורן ואיימי קלובשר שהתחרו בביידן היו רוצים תפקידים מיניסטריוניים. הבעיה שהם יצטרכו להתפטר, ואם המושל במדינתם הוא רפובליקני, כמו למשל במסצ'וסטס שאותה מייצגת וורן, הוא ימנה רפובליקני במקומם עד הבחירות הבאות וכך יגדל הרוב הרפובליקני בסנאט. פיט בוטיג'ה הוא דוגמה למתחרה בפריימריז שמועמד כרגע לתפקיד השגריר לאו"ם.

כדי לשמור על אחדות המפלגה, ביידן יצטרך לתת תפקידים לנציגים בולטים של האגף הפרוגרסיבי-רדיקלי במפלגה כמו סנדרס ווורן. יש לקוות שאלו לא יהיו תפקידים חשובים בעיני חוץ וביטחון משום שהאגף הזה עוין לישראל.

מועמדים שכיהנו במשרות בכירות בממשל אובמה, ששואפים לחזור לממשל ולקבל קידום. הרלבנטיים לישראל הם ניק בלינקמן, שהיה סגן שר החוץ וסגן היועץ לביטחון לאומי, הוא מועמד מוביל לתפקיד היועץ לביטחון לאומי; סוזן רייס, שהייתה היועצת ושגרירה לאו"ם מועמדת לתפקיד שרת החוץ, ומישל פלורנוי, תת שרת ההגנה מועמדת לתפקיד שרת ההגנה.

אריק גרסטי, ראש עיריית לוס אנג'לס, היהודי הראשון וההיספני השני שנבחר לתפקיד הזה, קצין בחיל הים לשעבר, מייצג כוכבים חדשים של המפלגה והוא מועמד לתפקיד שר התחבורה. אם יתמנה, יהיה בהחלט גורם שישראל תוכל להיעזר בו במגעים עם הממשל.

יחסי הבית הלבן והקונגרס

הקונגרס האמריקני הוא שותף מלא בקביעת המדיניות של הממשל. בלי אישור הקונגרס, נשיא אינו יכול להוציא דולר אחד, למנות שרים, שופטים ושגרירים, וכמובן להעביר חוקים. לקונגרס יש סמכויות משמעותיות בהרבה תחומים הנובעות ממבנה המשטר הפדרלי המבוסס על ריסונים ואיזונים בין הרשויות.

בשל חוסר אמון מתמשך של הציבור בממשל, הבוחרים נוטים לפצל את הכוחות גם בין שני בתי הקונגרס, בית הנבחרים והסנאט. במשך כל שמונה שנות כהונתו של אובמה, הוא נהנה מרוב של מפלגתו בשני בתי הקונגרס רק בשנתיים הראשונות. גם טראמפ, נהנה מרוב של מפלגתו בשני בתי הקונגרס רק בשנתיים הראשונות שלו.

לפי תוצאות הבחירות, הדמוקרטים ימשיכו לשלוט בבית הנבחרים אבל בשלב זה הם לא הצליחו להשיג רוב גם בסנאט, שכנראה יישאר בשליטת הרפובליקנים. הם לא יוכלו להעביר רפורמות משמעותיות שתכננו כמו הגדלת מספר השופטים בבית המשפט העליון, הלאמת מערכת הבריאות או יישום תוכנית "האנרגיה הירוקה" השאפתנית שלהם.

למרות שהסנאט הרפובליקני יקשה על ממשל ביידן, זו תהיה הזדמנות לתקן את התרבות הפוליטית של שיתוף פעולה בין שתי המפלגות, שנפגע קשות כבר בתקופת אובמה והחמיר בתקופת טראמפ.

לחלוקת השליטה בקונגרס יש גם היבט ישראלי. הואיל ויחסי הרפובליקנים עם ישראל הרבה יותר הדוקים מיחסי הדמוקרטים, ישראל תוכל להסתייע בסנאט להדוף או לצמצם חוקים והחלטות או פעולות אנטי-ישראליות.

ממשל ביידן וישראל

ברור שלא יחזרו יחסים קרובים ושיתוף פעולה הדוק כפי שהיו בין ראש הממשלה בנימין נתניהו לבין הנשיא המכהן דונלד טראמפ. אבל גם לא יתפתחו בהכרח יחסים עוינים עם ביידן, עקב התייצבות נתניהו לטובת הרפובליקנים והמחלוקות הקשות שהיו לו עם אובמה. ביידן הכריז שהוא לא נוקם ולא נוטר וישמור על יחסים טובים עם ישראל.

הנושאים החשובים ביותר לישראל הם שיתוף הפעולה הצבאי-ביטחוני; ההתמודדות עם הפצצה האיראנית; הפעילות העוינת של איראן בסוריה ובלבנון; צירוף מדינות ערביות לברית האסטרטגית האזורית; והמדיניות כלפי העימות עם הפלסטינים.

שיתוף הפעולה הביטחוני ימשיך כבעבר. הוא בנוי על יחסי תועלת הדדיים, אם כי ברור שהם לא סימטריים. ארצות הברית מסייעת לישראל הרבה יותר מאשר ישראל מסייעת לארצות הברית. ביידן לא יפגע ולא ישתמש בסיוע הצבאי האמריקני לישראל כדי לכפות עליה מהלכים מול הפלסטינים, כפי שתובעים הפרוגרסיביים הרדיקלים. הסיוע

מעוגן בהסכם לעשר שנים נחתם על-ידי אובמה ונתניהו ב-2016 ונכנס לתוקף ב-2018. כל ניסיון לפגוע בו יהיה הפרה של ההסכם, וביידן שהיה שותף לגיבוש, לא ייתן יד למהלך כזה.

האתגר העיקרי יהיה איראן. ביידן מעוניין לחדש את המשא ומתן עם איראן על הסכם גרעין חדש במקום זה שטרמפ ביטל. לאיראן יש תנאי מוקדם והוא הסרת הסנקציות הכבדות שטרמפ הטיל עליהם. ביידן עלול לקבל את התנאי הזה. ייתכן שהפיק לקחים מכשלי הסכם הגרעין שעליו חתם אובמה ב-2015, ואולי לא.

הבעיה הגדולה יותר היא הרחבת והעמקת הברית האסטרטגית של ישראל ומדינות ערביות שטרמפ פעל במרץ רב לכינונה. אחד הגורמים שהביא לנורמליזציה של היחסים בין ישראל לבין האמירויות, בחריין וסודאן הוא הצורך לבלום את השאיפות האזוריות והחתרניות של איראן. טראמפ תכנן להוסיף מדינות ערביות אחרות כמו סעודיה, עומאן, כווית ומרוקו. חלקן החליט לשבת על הגדר עד שיתברר אם טראמפ מנצח וממשיך.

ביידן עלול לעצור את המהלך הן משום שהוא סותר לכאורה את השאיפה להשיג הסכם גרעין חדש עם איראן והן משום שהרדיקלים הדמוקרטים רוצים לנתק את ארצות הברית מסעודיה וממדינות המפרץ, שאותן הם מגדירים כמדינות מהריאקציוניות ביותר בעולם.

הנושא אינו תיאורטי. שיקולי המשא ומתן על ההסכם הגרעין של 2015 השפיעו על מדיניות ארצות הברית כלפי איראן. ב-2009, זויפו הבחירות לנשיאות איראן והאופוזיציה יצאה להפגנות המוניות שדוכאו בכוח רב. המוחים ציפו לתמיכה אמריקנית בטוהר הבחירות, אבל אובמה שתק. התברר שהוא חשש להכעיס את האייתוללות ובכך לסכן את הסיכוי להשיג את הסכם הגרעין.

בסוגיה הפלסטינית, ביידן לא יחזיר את שגרירות ארצות הברית מירושלים לתל אביב, אבל יפתח מחדש קונסוליה לפלסטינים במזרח ירושלים וגם את משרד אש"ף בוושינגטון, שטרמפ סגר. הוא גם יחדש את הסיוע הכלכלי לרשות הפלסטינית ולסוכנות הסעד של האו"ם לפלסטינים; יתנגד להרחבת ההתנחלויות ויתעלם מתוכנית השלום של טראמפ. ספק רב אם יפתח תוכנית משלו, אחרי כישלון אובמה, הנשיא האמריקני הכי פרו-פלסטיני בתולדות ארצות הברית, לקדם משא ומתן ופתרון.

ביידן בהחלט מוכן להיכנס לבית הלבן ולהתחיל לממש את תוכניותיו ומדיניותו, לרבות אלו שנוגעות לישראל ולמזרח התיכון.

המאמר התפרסם בחדשות וואלה ב-8 בנובמבר 2020.

* פרופ' איתן גלבוע הוא מרצה ומומחה לארה"ב וליחסים בינלאומיים וחוקר בכיר במרכז בס"א למחקרים אסטרטגיים באוניברסיטת בר-אילן.